

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő témában: „EU és Törökország viszonyáról, tekintettel az Európai Tanács 2004. decemberi ülésére”

(2004/C 302/17)

2004. január 28.-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy döntött, hogy készít egy saját kezdeményezésű állásfoglalást Eljárási szabályzatának 29-es szabálya szerint: Az EU és Törökország kapcsolatáról, tekintettel az Európai Tanács 2004. decemberi ülésére.

A Küllapcsolatok Szekció, mely az EGSZB ezzel kapcsolatos munkájának előkészítéséért felelős volt, 2004. június 7-én elfogadta az állásfoglalást. (Előadó: T. ETTY).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2004. június 30-án és július 1-jén tartott 410. plenáris ülésén 166 igen szavazattal, 17 ellenében és 28 tartózkodással elfogadta a következő állásfoglalást:

1. Háttér

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság sok éve kíséri figyelemmel a Törökországi fejleményeket. Törökország 1963-ban vette fel a kapcsolatot az Európai Gazdasági Bizottsággal, 1987-ben folyamodott tagságért és 1995-ben lett az EU partnere a Vámunió keretében.

1.2 Egy Közös Konzultációs Tanácson keresztül, melyet a törökországi szervezett civil társadalommal együtt hoztak létre és mely 1995 óta működik megfelelően, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság megfelelően informált a törökországi társadalmi és gazdasági érdekcsoportok törekvéseiről országuknak az Európai Unióhoz való csatlakozásával kapcsolatban. Mindig is figyelembe vette ezeket a törekvéseket, és őszintén reméli, hogy a 2004. decemberi európai csúcstól képes lesz arra a következtetésre jutni, hogy Törökország megfelel az 1993-as koppenhágai politikai kritériumoknak, és úgy dönt, hogy a csatlakozási tárgyalásokat haladéktalanul meg kell nyitni.

1.3 Törökország több évtizeden át demonstrálta, hogy egyértelműen Európa irányába fordult.

1.4 Törökország szekuláris államberendezkedésű ország, többségében muzulmán lakossággal. Modern, szekuláris demokráciaként kíván működni. Rendkívül fontos példa azon országok számára, melyeknek elsődlegesen iszlám vallású a népessége és meg akarják erősíteni politikai szerkezetüket a szekularizmus és a demokrácia alapján. Törökország felvétele az EU-ba megmutatná, hogy az EU milyen magas szintre jutott a pluralizmus, a különböző kultúrák és vallások közötti dialógus megteremtése valamint a béke és igazság támogatása terén a világban.

1.5 Törökország demográfiai szempontból fiatal ország, gyorsan fejlődő, nagy potenciállal rendelkező gazdasággal. Nem lenne korrekt azonban, ha továbbra is csupán egy nagy piacnak tekintetnénk az európai export számára vagy egy alacsony költségű befektetési zónának.

1.6 Törökország az utóbbi jó néhány év során felvette egy részről az ütköző zóna, másrésztől a híd szerepét a nyugat és kelet között, de mindig is európainak tartotta magát. Ha Törökországnak sikerül az EU tagjává válnia, még közvetlenebbül támogathatja az EU konfliktus-megelőzési tevékenységét, különös tekintettel a Közép-Ázsiai régióval, a Közép-Kelettel és a Perzsa öböl térségével fennálló kiváló kapcsolataira.

2. Bevezetés

2.1 Az EU és Törökország között jelenleg és az év hátralevő részében fennálló kapcsolatokra rányomja belyegét az a kérdés, hogy megkezdődnek-e vagy sem a csatlakozási tárgyalások. Az Európai Csúcstalálkozó az idén decemberben fog döntést hozni a kérdésben.

2.2 Ez a döntés alapvetően fontos esemény lesz, azt a több mint 15 éves időszakot követően, melynek során Törökország egyértelmű válaszra várt az EU-ba való felvétele iránti kérelmére. Az 1999. decemberi Helsinki Európa Tanács megadta Törökország számára a tagjelölt státuszt. A 2002. decemberi Koppenhágai Tanács úgy döntött, hogy a nyitó tárgyalásokkal kapcsolatos döntést egy felmérés eredménye alapján hozza meg, ha Törökország addigra teljesíti az 1993-as Koppenhágai kritériumokat. Ezek kielégítése alapvető előfeltétele a teljes tagság felé vezető úton való elindulásnak.

2.3 A meghozandó döntés nyilvánvalóan nem csak Törökország számára bír rendkívüli fontossággal, hanem az EU számára is.

2.4 Az Európai Bizottság Törökország ilyen irányú fejlődésére vonatkozó vizsgálatának eddigi eredménye pozitív. A Bizottság szerint a reformfolyamat eredményei az elmúlt két-három évben rendkívül meggyőzőek voltak. Ennek ellenére jelentős fejlődésre van még szükség a bírósági függetlenség, a szólásszabadság, a hadsereg szerepe valamint a kulturális jogok terén – az utóbbira különösen a dél-keleti régióban.

Az Európai Parlament Törökországról szóló legutóbbi jelentésében hasonló értékelés szerepel. Ebben azt fejtja ki, hogy Törökország minden eddigi erőfeszítése ellenére továbbra sem teljesíti a koppenhágai politikai kritériumok teljes egészét. Lényeges hiányosságok vannak az 1982-ben, a katonai hatalom idején elfogadott alkotmányban. A 2001. óta hozott reformok nem fosztották meg alapvetően diktatórikus jellegétől. A Parlament jelentése szerint további komoly gondot jelent a reformok gyakorlatba való átültetése, a rendőrszűkösön elkövetett kínzások, az emberi jogi szervezetek zaklatása, valamint a kisebbségi jogok tiszteletben tartásának hiánya (különösen a Kurdok esetében).

2.5 Törökország nemcsak meggyőző törvényhozási programot vezetett be, de fontos lépéseket tett az új törvényhozás alkalmazásának gyakorlati ellenőrzésére is.

2.6 A jelen állásfoglalás többek között az EU–Törökország Közös Konzultációs Bizottság erre vonatkozó részletes munkája alapján jött létre. Ez lehetővé tette az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság számára, hogy figyelembe vegye a török civil társadalom jelentős része által képviselt nézeteket, törekvéseket és elvárásokat.

3. Általános megjegyzések

3.1 Eleve világossá kell tenni, hogy az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság által jelenleg megvitatandó kérdések alapvetően a demokrácia politikai vonatkozásai, a jogállamiság, az emberi jogok és a kisebbségek védelme a 2002. decemberi Koppenhágai Tanács döntéseinek megfelelően.

3.2 A gazdasági kritériumok és a felvétel csak annyiban kerülnek itt megvitatásra amennyiben a Törökország által elért fejlődés ezek vonatkozásában hozzájárul az emberi jogok, a civil társadalom és a demokrácia megerősítéséhez.

3.3 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság alaposan összegyűjtötte az utóbbi időből származó erre vonatkozó információt, különös tekintettel az Európai Bizottság 2003-as rendszeres jelentésére Törökország felvétele irányában elért fejlődéséről, az Európai Parlament 2004. áprilisi jelentésére Törökországról, valamint az Európa Tanács 2003. decemberi jelentésére az emberi jogok helyzetéről Törökországban. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság az említett jelentésekben a reformfolyamatra vonatkozó általános értékeléssel egyet ért. A jelen állásfoglalás többlet értékét abban látja, hogy azon politikai kritériumokat képviseli, melyek különös jelentőséggel bírnak a gazdasági és szociális érdekcsoportok számára. Mindennek megfelelően a jelen állásfoglalás ezekre az aspektusokra összpontosít.

3.4 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság számára a politikai kritériumok terén különleges jelentőséggel bíró aspektusok a következők:

- az emberi jogok tiszteletben tartása (különös tekintettel a szervezés és kollektív alku jogára; a nők jogaira és a kisebbségek kulturális jogaira);
- demokrácia, különös tekintettel a gazdasági és szociális érdekcsoportok valamint a civil társadalom által a politikai döntéshozó folyamat részére nyújtható támogatásra;
- szólásszabadság, szabad média; és
- a hadsereg szerepe a török társadalomban, első sorban a gazdasági és társadalmi életben.

3.5 Az 1999-es Helsinki Tanács világosan megállapította, hogy Törökország reform teljesítményét ugyanazon kritériumok szerint kell mérni, melyek a többi tagjelölt országra is vonatkoznak.

3.6 Ebben az összefüggésben meg kell állapítani, hogy egyes országok, akikkel több évvel ezelőtt megindultak a csatlakozási tárgyalások, nyilvánvalóan nem teljesítették teljes mértékben a politikai kritériumokat a tárgyalások velük való megkezdésekor. Egyeseknél még mindig komoly hiányosságok állnak fenn, még most is, miután az EU tagjaivá váltak. Ezzel kapcsolatosan megemlíthetünk olyan lényeges kérdéseket, mint a korrupció, a bírói függetlenség, vagy a kisebbségek kezelése. E háttér figyelembevételével fontos megjegyezni, hogy véleményünk szerint Törökországot nem csak ugyanazon kritériumok mentén szabadna értékelni, mint a többi tagjelölt országot, de azt is, hogy ezeket a kritériumokat ugyanolyan módon kell alkalmazni.

3.7 2002. decemberében, amikor a Tanács meghatározta a végső határidőt a Törökországgal folytatandó tárgyalások megkezdésével kapcsolatos döntés meghozatalára, ez a döntés csak azt jelenthette, hogy úgy gondolták, abban az adott pillanatban Törökország elegendő fejlődést ért el annak az elvárásnak a megalapozásához, hogy amennyiben elegendő erőfeszítést tesz a hátralevő 24 hónapban, valóban képes lesz a fennmaradt hiányosságokat leküzdeni. Ha nem ez lett volna a helyzet, akkor értelmetlen és igazságtalan lett volna Törökország számára ilyen perspektívát felkínálni.

3.7.1 Némely fennmaradó kulcsfontosságú problémával kapcsolatosan, mint a hadsereg szerepe a társadalomban és a kisebbségek kezelése (különös tekintettel a délkeleti régióban élő kurdokra), melyeknek bonyolult, több évtizedes történelmi háttere van, a két év nagyon rövid időszak. Ezért helyénvaló az a következtetés, hogy a Tanács nem gondolhatta úgy, hogy Törökország képes lesz teljes mértékben teljesíteni a politikai kritériumokat 2004. decemberig.

3.7.2 Ha ez a Tanács 1992. decemberi döntésének megfelelő értelmezése, a kérdés az, hogy mely politikai kritériumok tekintetében milyen mértékű fejlődés várható el Törökországtól reálisan a tárgyalások megkezdése előtt.

3.8 A Törökországgal folytatott csatlakozási tárgyalások megkezdéséről jelenleg folyó megbeszélések során rendszeres utalás történik a ciprusi problémára. A megoldás megtalálása érdekében tett erőfeszítések terén Törökország pozitív szerepet játszott és a sziget újraegyesítéséről ezt követően tartott szavazás során a török ciprusiak körében elért 65 %-os „igen” szavazati arányt is figyelembe kell venni. Ciprus kétségtelenül alapvető fontosságú kérdés marad mind az elvek, mind pedig a politikai realitások tekintetében. Ha azonban meggyőződéssel és becsülettel ragaszkodunk a 2002. decemberi Koppenhágai Tanács döntéséhez, melyre az 1. 2 bekezdésben utaltunk, az EU nem szabhatja meg a ciprusi probléma megoldását a tárgyalások megkezdésének újabb feltételeként, mivel ez egy további feltétel későbbi hozzáadását jelentené.

4. Konkrét megjegyzések

4.1 Emberi jogok

4.1.1 A gazdasági és társadalmi érdekcsoportokat mélyen érintik a szervezetalakítási joggal és a kollektív alkuhoz való joggal kapcsolatos kérdések, melyeket az ILO 87-es és 98-as Konvenciója valamint az Európai Szociális Karta fektetett le. Törökország mindkét ILO Konvenciót ratifikálta és az Európai Szociális Kartához is csatlakozott. A Karta 5. cikkéhez (szervezetalakítási jog) és 6. cikkéhez (kollektív alkuhoz való jog, sztrájkhoz való jog) fenntartásokat fűzött.

4.1.2 Az elmúlt két évtizedben és különösképpen az 1980 szeptemberében bekövetkezett katonai puccs következtében az említett jogokat komolyan megsértették. A katonai rezsim olyan messzire ment, hogy az alapvető szakszervezeti jogokat számos helyen súlyosan megsértette az 1982-es alkotmányban.

4.1.3 E cikkek és az ezekre alapuló jogalkotási elemek közül többet módosítottak az elmúlt években.

4.1.4 Néhány fontos eltérés az alapvető ILO Konvencióktól még ma is fennáll azonban. Különösen az Alkotmány 54. cikke tartalmaz még mindig részletes megszorításokat a sztrájkhoz való joggal kapcsolatban. Az Alkotmány 51. cikke, mely a szakszervezeti vezetők megválasztásával kapcsolatos előfeltételeket tartalmazza, módosításra került úgy, hogy megfeleljen a 87. ILO Konvenciónak. A Szakszervezetekről szóló 2821. Törvény és a Kollektív munka megállapodásokról, sztrájkokról és kizárásról szóló 2822. Törvény hasonló módosítása megkezdődött. Azonban a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia számára az ILO ratifikált konvencióiról jelentést készítő Szakértői Bizottság 2004-es jelentése szerint a kormány az utóbbi időben bírósági eljárásokat indított a jogalkotás alapján a DISK ellen, mely az egyik szakszervezeti konföderáció az EU-Törökország Közös Konzultációs Bizottságban.

4.1.5 Az ILO felügyeleti szervei több mint húsz éve (a Konvenciók Alkalmazásának Független Szakértői Bizottsága, a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia Konvenció Alkalmazási Bizottsága valamint a Kormányzó Testület Egyesülési Szabadsággal Foglalkozó Bizottsága) komolyan kritizálták ezeket a jogsértéseket és meghatározták, hogy Törökországnak hogyan kellene ezeket felszámolni. Az egymást követő török kormányok által a helyzet javítása érdekében tett lépések kiábrándítóan lassúak voltak és sajnos hiányoznak az előrelépésre utaló jelek.

4.1.6 A társadalmi párbeszédéről valamint a gazdasági és társadalmi jogokról Törökországban készített jelentés, mely az EU-Törökország Közös Konzultációs Bizottság 12. ülésére⁽¹⁾ készült, első sorban a szervezetalakítási jog és a sztrájkra való jog korlátozásaira világított rá az állami szektorban. A szakszervezeteknél és az ipari kapcsolatokra vonatkozó törvényhozásban ezek sajnos még ma is fennállnak.

4.1.7 A nem kormányzati szervezetek keretében történő szervezet alakítási jog tekintetében jogi megkötések találhatók

⁽¹⁾ „Szociális párbeszéd és gazdasági és szociális jogok Törökországban” REX/75 EU-Törökország, 2001. október 24. – DI 2001/79 mód.

az Egyesülési Jogban pl. a tagságra, pénzgyűjtésre és a tevékenységi körökre vonatkozóan. A gyakorlatban e szervezetek működése sokszor súlyosan akadályozva van. A nem kormányzati szervezeteknek békés kormányellenes fellépéseik során szoros ellenőrzéseknek, cenzori megfigyeléseknek az áldozatai.

4.1.8 A (vallási) kisebbségeket támogató alapítványoknak különösen komoly nehézségekkel kell szembenézniük a tulajdonjogok tekintetében. A kormány készen áll e megszorításokat felülvizsgálni a szabad működés érdekében. 2004 tavaszára azt ígérték, hogy orvosolják a problémákat ezen a területen, de eddig ez nem következett be.

4.1.8.1 Továbbra is komoly problémák vannak a vallási kisebbségekhez tartozó papság képzésében, különösen a görögkeleti papság esetében. A Halki Teológiai Főiskola több mint 30 éve bezárt.

4.1.9 A nők jogait illetően a Bizottság több súlyos hiányosságra hívta fel a figyelmet annak ellenére, hogy Törökország ratifikálta az alapvető ILO Konvenciókat az Egyenlő Díjazásról (100-as számú) és a Diszkriminációról (Alkalmazás és foglalkoztatás) (111-es számú). A konvenciókat néhány kivétellel beépítették a jogalkotásba (pl. bizonyos állások nők általi betöltését jogi korlátok akadályozzák). A jog gyakorlati alkalmazása azonban számos hiányosságot mutat, pl. ugyanazon munkakör azonos díjazásának elve azonos képzettség esetén vagy a magas szintű állásokban való alkalmazás lehetősége. Hasonló problémák léteznek számos EU tagországban.

4.1.9.1 Az erős bűnszövetkezeti hálózatok, melyek a kényszerprostitúcióból valamint nők, fiúk, lányok és emberi szervek országon belüli és nemzetközi kereskedelméből húznak hasznot, komoly aggodalomra adnak okot.

4.1.10 A törvényhozásban bekövetkezett fontos változások ellenére komoly problémák vannak jelenleg a kurdokkal való gyakorlati bánásmód terén. Az őket kisebbségként megillető kulturális jogait még nem tartják megfelelően tiszteletben, bizonyos, a közelmúltban bekövetkezett fontos javulások ellenére, különös tekintettel a kurd nyelvű adásokra. Törökországban a kisebbségi státusz az ország vallási csoportjai számára van fenntartva az 1923-as Lausanne-i Egyezmény alapján, mely kizárólag vallási kisebbségekkel foglalkozik.

4.2 Demokrácia

4.2.1 E címszó alatt az EGSZB szeretné még egyszer kiemelni a Török Gazdasági és Szociális Tanács potenciális fontosságát. Jelentősen hozzájárulhat a demokratikus folyamat megerősítéséhez a döntéshozatal vagy a főbb gazdasági és szociális kérdések terén a legrepresentatívabb érdekcsoportok és a kormány között létrejövő konzultáción keresztül. Ebben az értelemben sokkal többről van szó, mint társadalmi párbeszédről ahogy az Európai Bizottság nevezi rendszeres jelentésében.

4.2.2 A Török Gazdasági és Szociális Tanácsot 2001-ben alapították. A miniszterelnök elnökletével és több miniszter munkájának hozzájárulásával működik. Létrejötté óta nem hívták össze a jelenlegi kormány másfél évvel ezelőtti hatalomrajutásáig. Eddig háromszor ült össze menetrendnek megfelelően, de természetesen nem úgy funkcionált, ahogy az EU - Törökország Közös Konzultációs Tanács Szociális párbeszédéről valamint gazdasági és társadalmi jogokról szóló jelentése (lásd a fenti, 4.1.6. bekezdést) előírja. Inkább úgy tűnik, hogy egy társalgóként működik, ahol állítások hangzanak el és következtetés nélküli viták folynak, nem pedig egy befolyásos testületként, melyben gazdasági és szociális érdekcsoportok a kormány általi hivatalos felkérés alapján komoly erőfeszítéseket tesznek kompetenciájuk és tevékenységük területén a konszenzus elérésére nehéz kérdésekben. Nyilvánvaló, hogy egy ilyen testület és ilyen tevékenységeket nem lehet egyik napról a másikra beindítani, azonban eddig a kormány nem tudta arra ösztönözni a Tanácsban képviselt szervezeteket, hogy valódi tárgyalásokat folytassanak egymással, például azáltal, hogy biztosítja őket arról, hogy amennyiben sikerül értelmes kompromisszumot kötniük, a kormány politikája egyértelműen az utóbbit fogja tükrözni. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság reményei szerint a török kormány komolyan és konstruktívan fog kooperálni a Gazdasági és Szociális Tanáccsal, lehetővé téve a számára, hogy a törökországi demokratizálódási folyamat jelentős tényezőjévé nője ki magát. Az idén februárban a kormány bejelentette, hogy szándékában áll a Gazdasági és Szociális Tanács összetételét felülvizsgálni, különös tekintettel saját domináns helyzetére abban.

4.2.3 Az EGSZB rá kíván világítani a szólásszabadság és a szabad média fontosságára is a törökországi demokratizálódási folyamat szempontjából. Elismeri az e téren elért számos reformot, azonban osztozik az Európai Tanács Emberi Jogi Biztosának aggodalmában amiatt, hogy a változások némelyike (például az Alkotmányt érintők) oly módon értelmezhetők, hogy még több megszorítást tartalmaznak, mint a módosított előírások. Ezen felül az új cikkek gyakorlati alkalmazása és értelmezése alapvető tesztjét jelenti a reformoknak, ugyanúgy mint egyéb területeken. A jogi eljárásokkal kapcsolatos eddigi tapasztalatok sajnos igen kevés következetességet mutatnak ebben a kérdésben.

4.3 A fegyveres erők szerepe a török társadalomban

4.3.1 Az EGSZB számára ismert a fegyveres erők szerepének fontossága az ország korábbi és jelenlegi történelmében valamint a mai török társadalomban. Elismeri, hogy előfordultak esetek, amikor a szerepe pozitív volt. Azonban azt is el kell ismerni, hogy számos nehézség, melyekkel Törökországnak ma szembe kell néznie az 1993-as koppenhágai politikai kritériumok teljesítése során, a hadseregnek a társadalomban történő rendkívül széleskörű részvételéből adódik. Az ilyen fajta beavatkozásnak véget kell vetni egy konkrét program és szigorúan meghatározott határidők alapján.

4.3.2 Az EGSZB számára világos, hogy lehetetlen egy ilyen domináns szerepet - a hadsereg szokásos szerepénél (védelem, belső biztonság) sokkal kiterjedtebbet - az élet számos szférájában nagyon rövid idő alatt kitörölni. Azonban teljesen nyilvánvalóvá kell tenni Törökország számára azt, hogy amennyiben az EU tagjává akar válni, a hadsereg szerepét a többi tagországban elfogadottra kell csökkenteni, vagyis az ország belső és külső biztonságának védelmére valamint a nemzetközi műveletekben való részvételre a parlament általi demokratikus ellenőrzés alapján.

4.3.3 Az Európai Bizottság és az Európai Parlament által már tárgyalt pontokon túl (többek között a Nemzeti Biztonsági Tanács szerepe és összetétele, a hadsereg költségvetéséért vállalt politikai felelősség, a katonai reprezentáció a civil szervezeteknél az oktatás és audio-vizuális média terén) itt meg kell jegyezni, hogy a hadsereg és a hadsereg tisztjei is prominens posztokat töltenek be a gazdasági életben. Egy 2003-as jogszabály szerint a fegyveres erők két további költségvetési alapja 2004 végéig bekerül az általános állami költségvetésbe, és 2007-re már megszűnik mint külön kategória. Ezt azt jelenti, hogy 2007-től a fegyveres erők költségvetése teljesen demokratikus irányítás alá kerül. Azonban addig is a fegyveres erőknek megmarad a tekintélyes hatalmuk a török társadalomban és gazdaságban: formális és informális tekintetben is óriási a hadsereg befolyása, amelyet éppúgy átláthatóvá kell tenni, mint a többi gazdasági tevékenységet⁽¹⁾. Ezt a gazdasági aspektust eddig elhanyagolták az EU-val való tárgyalások során, melyek csak a hadsereg erőteljes szerepére koncentráltak a török társadalomban. Az Európai Parlament legutóbbi jelentésében foglalkozott a kérdéssel.

5. Következtetések és javaslatok

5.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság Törökországot fejlődő demokráciának tartja, mely fontos előrelépést tett annak érdekében, hogy teljesítse a koppenhágai politikai kritériumokat, különösen 2002. december óta.

⁽¹⁾ Erre példa a hadsereg tisztjeinek nyugdíjalapja, mely rendelkezik egy saját bankkal és egy holding vállalattal, ezenkívül egy nagy autópári vegyes vállalatban a nyugdíjalap a török fél.

Az OYAK által szolgáltatott információ alapján vállalatként hozták létre, mely pénzügyileg és adminisztratív szempontból önálló, a török polgári és kereskedelmi törvények vonatkoznak rá, mint minden más hasonló szervezetre. Fő feladata, hogy tagjai számára előnyöket biztosítson azokon kívül, melyeket a török állam szociális biztonsági terve nyújt, és alapvetően megfelel az EU-ban működő másodlagos nyugdíjalapoknak.

A fegyveres erőhöz tartozó összes katonai és civil tag az OYAK Nyugdíj Alap tagja és az OYAK állandó tagjai maradnak. Azonban azon kívül, hogy tagságának alapját képezi, az OYAK-nak nincs semmilyen viszonya az állammal és a török fegyveres erőkkel befektetések, üzleti vállalkozások, alapok vagy állami segélyek átutalása terén, illetve semmilyen egyéb pénzügyi támogatás formájában. Az OYAK egy alkalmazotti nyugdíjalap, mely megfelel az EU-ban működő hasonló szervezeteknek.

5.2 Törökországnak nem csak ugyanazokat a politikai kritériumokat kell teljesíteni, mint a többi tagjelölt országnak a tárgyalások megkezdése előtt; teljesítményét a reform folyamatban ugyanolyan mérce alapján kell mérni, mint a többi tagjelölt ország esetében. Minden erőfeszítést meg kell tenni, hogy az EU részéről történő kettős mérce alkalmazásának még a gyanúja se merülhessen fel.

5.3 A Koppenhágai Tanács 2002-es döntése azt jelenti, hogy az EU akkor meg volt győződve arról, hogy Törökország ilyen komoly erőfeszítéseinek köszönhetően 2 év alatt képes lesz teljesíteni a politikai kritériumokat. Néhány területtel kapcsolatban, melyeken régi hagyományok és gyakorlatok uralkodnak, ez csak azt jelenthette, hogy a 2004. decemberi kritériumoknak való teljes megfelelés ugyan lehetetlen, így inkább jelentős mértékű valódi fejlődést várnak, ami elegendő lenne a nyitó tárgyalások megkezdéséhez. Még az új tagországok között is van néhány, mely a teljes tárgyalási folyamaton átesett, de nem teljesíti ma teljes mértékben a politikai kritériumokat.

5.3.1 Ezek az adott területeken az EU által Törökországtól 2004. végéig követelendő és valóban reálisan követelhető hiteles fejlődés az, hogy elérkezik azon egy olyan pontra, ahonnan már nincs visszaút. Egyértelmű példa ebben a tekintetben a hadsereg szerepe és a kisebbségek kezelése, első sorban a kurdoké a dél-keleti régióban. Az EGSZB fenntartja azt a nézetét, miszerint a fegyveres erők társadalmi hatalmának nagy mértékű csökkentésével járó, valamint a kisebbségek kulturális jogait érintő reformokat továbbra is a jelenlegi léptékkal és irányba kell folytatni, és reméli, hogy a jövőben nem lesz visszafejlődés, amely a csatlakozási tárgyalások folyamatát tenné kockára.

5.3.2 A hadsereg szerepét az alapvető feladatain kívül, mint a védelem és biztonság garantálása, határozottan vissza kell szorítani, hogy az Európai Unió bízhatson abban, hogy a folyamat visszafordíthatatlanul beindult. A hadsereg költségvetését teljes egészében demokratikus ellenőrzés alá kell vonni. A hadsereg befolyását átláthatóvá kell tenni, és megfelelő intézkedésekkel kell a jövőben is biztosítani ezt az átláthatóságot.

5.3.3 Az Európai Uniónak folytatnia kell a tárgyalásokat Törökországgal a kisebbségek meghatározása tárgyában (amit Törökország a Lausanne-i Egyezmény alapján tesz), tekintettel azokra a nehézségekre, melyeket Törökország számára felvet a fenntartások nélküli ratifikáció szempontjából, valamint az erre vonatkozó nemzetközi eszközök gyakorlati bevezetése terén. E tárgyalás során az Európai Uniónak maximális figyelmet kell fordítania arra a tényre, hogy a 25 tagállama közül néhány szintén igen szűken határozza meg a kisebbségeket, ami ugyanezt a problémát veti fel.

5.3.3.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a Közös Konzultációs Tanács által a regionális fejlesztéssel kapcsolatban végzett munkára utalva⁽¹⁾ hangsúlyozza az EU által támogatott aktív regionális fejlesztési politika fontosságát Törökországban, ami lehetőséget biztosítana a népesség aktív bevonására Törökország dél-keleti (és egyéb) területein a gazdasági és társadalmi fejlődésébe. Az EU regionális politikai mércéinek fokozatos

(1) Jelentések a regionális egyenlőtlenségekről Törökországban/ Regionális fejlesztés, írta: G. CASSINA és M. GUVENC REX/128 – DI CESE 234/2002 rev.2

átvétele Törökország által lehetőséget nyújt egy nagyobb és megbízhatóbb partneri kapcsolat kialakítására a szervezett civil társadalom – különösen a szabad, független és reprezentatív gazdasági és szociális érdekcsoportok – valamint a hatóságok minden érintett szintje között. Közösen kell kidolgozniuk nézeteiket a fejlesztési politika terén. Az Európai Unió és a török szociális-gazdasági szervezetek közötti tapasztalatcserét támogatni kell.

5.3.3.2 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság érdeklődéssel figyeli a török kormány olyan kezdeményezéseit mint a biztonsági erők által a terroristaellenes tevékenység közben okozott károk kompenzációját célzó „2000-es jegyzék” valamint az „Kilakoltatott személyek”, a „Vissza a faluba” vagy a „Rehabilitáció” projekt. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság nagy jelentőséget tulajdonít a népesség jogaival kapcsolatos reformok hihetősége szempontjából annak, hogy a dél-keleti területeken 2004. decembere előtt ezek a kezdeményezések konkrétan az áldozatok javát kezdik-e szolgálni.

5.4 Egyéb területeken, mint például az emberi jogok, melyeken Törökország az ILO-val és az Európai Tanáccsal hosszú ideje tárgyalásokat folytatott és ahol a változás nem, vagy csak nagyon kevésbé teszi szükségessé a régen létrehozott hatalmi pozíciók, tradíciók és vallások kiirtását, Törökországnak képesnek kell lennie erőteljes fejlődést felmutatnia és azokat a követelményeket kielégítenie, melyeket már nagyon hosszú ideje ismer 2004 végére. Akkorra például az ILO 87-es és 98-as Konvenciók megszegésének - melyek körülbelül negyed százada vannak már érvényben – véget kell vetni. Az egyesülési jogban a nem kormány szervezetek működésére vonatkozó antidemokratikus megkötéseket valamint azok napi gyakorlatban való alkalmazását is meg kell szüntetni. A Törökország által folytatott reform folyamat jelenleg pozitív várakozásoknak ad teret. Ezen területen azonban konkrét és teljes eredményeknek kell mutatkozniuk az említett határidőig.

5.5 A Török Gazdasági és Szociális Tanácsnak már az év folyamán sokkal komolyabban részt kell vennie a gazdasági és szociális politika előkészítésében. A kormánynak konzultálnia kell vele a kulcsfontosságú kérdésekről ezen a területen és be kell bizonyítania, hogy komolyan veszi véleményét és javaslatait. Csak a gazdasági és szociális érdekcsoportok számára történő valódi felelősség átadással és annak elfogadása esetén jutalmazással várhatja el a kormány ezektől, hogy komolyan vegyék a Tanácsot, valamint ezzel együtt a kormány szándékait. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság érdeklődéssel tekint a kormány által készített beszámolóra a Gazdasági és Szociális Bizottságra vonatkozóan. Ez azonban nem használható fel érvként azzal kapcsolatban, hogy a szervezett civil társadalom részvétele Törökország gazdasági és társadalmi politikájának alakításában továbbra is késik.

5.6 A civil társadalom megerősítése érdekében Törökországban a kormánynak nem csak meg kell szüntetnie a beavatkozást az eredeti civil, valamint gazdasági és szociális érdekcsoportok működésébe, hanem támogatnia kell a megjelenésüket, segíteni a munkájukat és együttműködni velük.

5.7 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság nézete szerint a Törökországgal a csatlakozási tárgyalások megkezdésének kérdésében pozitív döntést kell hozni, amennyiben Törökország kormánya a következő decemberig elvégezte a következőket:

- lépéseket tett a hadseregnek a török társadalomban betöltött szerepével kapcsolatban a 4.3.1 és 4.3.2 fenti pontoknak megfelelően;
- eltökéltséget mutatott konkrét lépéseken keresztül arra, hogy teljes mértékben a gyakorlatba ültesse az ország dél-keleti területein élő kurdok kulturális jogait biztosító jogi reformokat;
- elkezdte a gyakorlatba ültetni a kifejezett szándékot a dél-keleti területen az 1980-as és 1990-es években kitört erőszakos cselekmények áldozatainak kárpótlása ügyében az önkéntes visszaszolgáltatás, rehabilitáció és kitelepített áldozatok számára nyújtandó kártérítés keretében.;
- jogalkotását és joggyakorlatát a szakszervezetek alapvető jogaira vonatkozóan, teljes mértékben összhangba hozta az ILO 87-es és 98-as Konvencióival;
- megtisztította az egyesülési jogot minden antidemokratikus elemtől és a gyakorlatban felszámolta az eredeti civil társadalmi szervezetek, beleértve a vallási alapítványok működését korlátozó megkötéseket;

Brüsszel, 2004. július 1.

- megteremtette a Törökországi Gazdasági és Szociális Tanácsa szabad és független működésének feltételeit, valamint az értelmes és konstruktív együttműködés alapjait a Tanáccsal.

5.8 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy gondolja, hogy a török kormány által eddig elért reformok a hadseregnek a társadalomban betöltött szerepéből következő problémák tekintetében valamint azok, melyek a kurdok kulturális jogait biztosítják a dél-keleti térségben, a hiteles fejlődést reprezentálják, melyről a fenti, 5.3.1. pontban szó volt.

5.9 Továbbá, ha az 5.7. pontban felsorolt fennmaradó négy bekezdés tartalma teljesül 2004. december előtt, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye szerint megbízható alap teremtődött a tárgyalások megkezdéséhez, melyek a megfelelő időben elvezetnek a kölcsönösen előnyös eredményhez. Ebben az esetben az EGSZB azon a véleményen van, hogy minden egyes európai intézmény – köztük maga az EGSZB is – kezdjen el felkészülni mindazokra a hatásokra, amelyek Törökország csatlakozásával járnak majd az Európai Unió működésére, sőt, fogalmára nézve. Egy ilyen csatlakozás eredményeképpen az Európai Unió oly hatalmasra nőne és megváltozna, hogy ahhoz már az európai közvélemény széles körű támogatására lenne szükség.

5.10 Az Európai Tanács decemberi döntésétől függetlenül az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság folytatja gyümölcsöző együttműködését Törökország szervezett civil társadalmával.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Roger BRIESCH
